
Dominat i propast Zapadnog rimskog carstva

DIOKLECIJANOVO I KONSTANTINOVO DOBA

Kasno rimsko carstvo - dominat

- S Dioklecijanom počinje razdoblje kasnog rimskog carstva
- novi državni ustroj – dominat:
 - car je *dominus* (gospodar) prema svim svojim podanicima, bez obzira na njihov rang i staleški položaj
 - umnogome se preslikava poredak istočnih monarhija (utjecaj kraljevskog dvor Sasanidâ)
 - rimski car, slično istočnim kraljevima, smatra za inkarnaciju božanstva
 - odaju mu sebožanske počasti (*adoratio*): pri njegovoj pojavi nazočni se klanjaju i ljube skute njegove odjeće
 - car se i po svojoj vanjštini izdvaja od svoje okoline. Njegova je odjeća sašivena od svile i purpurne tkanine, ukrašena zlatom i dragim kamenjem

Dioklecijan (284.-305.)

- niska porijekla
- vojna karijera
 - vojnik pod Galijenom
- namjesnik Mezije (280.)
- 282. g. Kar imenovao ga je za konzula i zapovjednika njegove tjelesne garde na perzijskom bojištu
- jesen 284. g. - vojska ga je proglasila za cara
- proljeće 285. g. - bitka između Dioklecijana i Karina kod rijeke *Margo* (Morava). Karin je imao uspjeha, ali su ga ubili urotnici

DIARHIJA

AUGUSTI

DIOKLECIJAN (284.-305.)

MAKSIMIЈAN (286.-305.)
(285. – Dioklecijanov cesar)

Images:

<http://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/8/88/DiocletianusFollis.jpg> and

http://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/e/eb/120_Maximianus.jpg

TETRARHIJA

AUGUSTI

DIOKLECIJAN (284.-305.)

MAKSIMIJAN (286.-305.)
(285. – Dioklecijanov cezar)

CEZARI

Galerije (293.-305.)

Konstancije (kasnije:
Konstancije Klor) (293.-305.)

TETRARHIJA

AUGUSTI

DIOKLECIJAN (284.-305.)

- upravlja istokom
- središte: bitinijska Nikomedija

MAKSIMIJAN (286.-305.)

- upravlja zapadom
- središte: Mediolanum

CEZARI

Galerije (293.-305.)

- upravlja Ilirikom
- središte: Sirmij

Konstancije (kasnije:
Konstancije Klor) (293.-305.)

- upravlja Galijom
- središte: *Augusta Treverorum*

THE EAST

DIOCLETIAN
(Augustus)

Thrace, Macedonia,
Asia, and Egypt.

GALERIUS
(Cæsar)

Noricum, Pannonia,
and Mœsia.

THE WEST

MAXIMIAN
(Augustus)

Italy and
Africa.

CONSTANTIUS
(Cæsar)

Spain, Gaul,
and Britain.

Dioklecijanova administrativno-upravna reforma

- povećao broj provincija s 57 na 104
 - provincije su sad teritorijalno manje
 - Italija podijeljena na dvije provincije:
 - sjeverna= *Italia annonaria* (središte u Mediolanumu;
 - južna sa Sicilijom, Korzikom i Sardinijom = *Italia suburbicaria* (središte u Rimu)
- podijelio Carstvo u 12 dijeceza:
 - I Orientis, II Pontica, III Asiana, IV Thraciae, V Moesiarum, VI Pannoniarum, VII Italiciana, VIII Africae, IX Brittaniarum, X Galliarum, XI Viennensis, XII Hispaniarum
 - na čelu im je *vicarius* (zamjenik prefekta pretorija)

Augusti (2)

“Herkulski”

“Jupiterski”

Cezari (2)

Cezar

Cezar

Prefekti pretorija (2)

prefekt
pretorija

prefekt
pretorija

Vikariji (12 + 2)

vikarij
dijeceze

vikarij
dijeceze

vikarij
dijeceze

vikarij
dijeceze

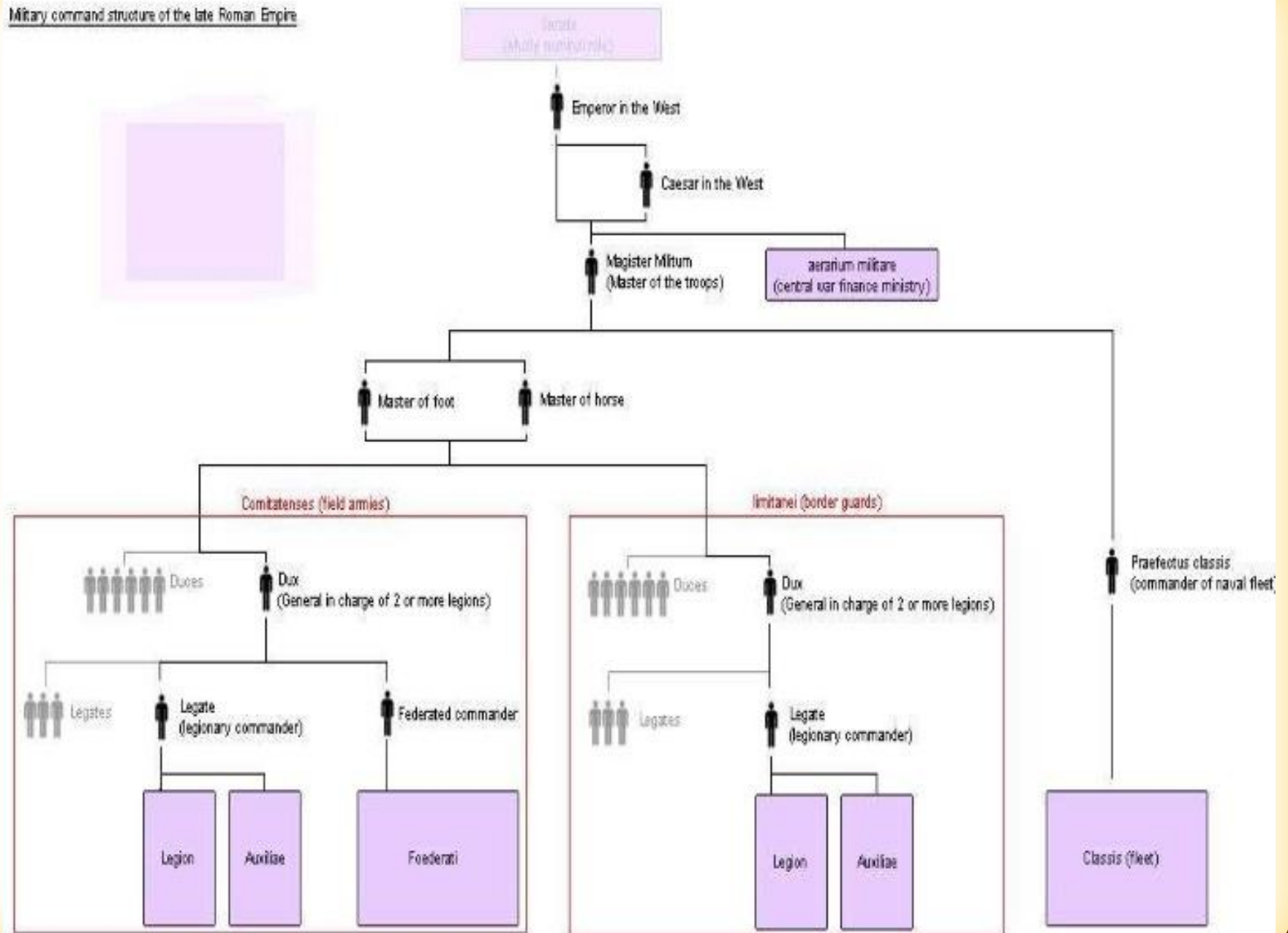
vikarij dijela
Italije (2)

*praesides, consulares i
proconsules (ukupno 104 +
praefectus Urbi)*

Dioklecijanova vojna reforma

- povećao broj legija na 60 (dotad 35)
 - ali je (možda) smanjio broj vojnika u legijama
- nov način rasporeda vojske:
 - *limitanei* - stalne pogranične postrojbe
 - *comitatenses* - mobilne postrojbe
- vojničko zapovjedništvo odvojeno od civilnog

Military command structure of the late Roman Empire

Dioklecijanove financijske reforme

- cilj: regulirati, pojednostavniti i unificirati sustav poreza
- novi sistem razrezivanja poreza
 - *iugum* (jaram) i *caput* (glava) = jedinica obračuna zemljišnog poreza
 - jugacija (*iugatio*) - *iugum* jedne kulture jugumu druge
 - kapitacija (*capitatio*) - valorizacija rada
 - procjena imanja i prihoda svakih 15 godina (*indictio*)
- prvenstveno porez u naturi, od poljoprivrednih proizvoda
- *Edictum de pretiis rerum venalium* (301. g.)

Edictum de pretiis (301. g.)

MULIER AETATIS SS	8 XXV
ITEM VIR AB ANNIS XL AD ANNOS LX	8 XX
MULIER AETATIS SS	
PVER AB ANNIS VII VSQVE AD ANNOS XVI	8 XX
ET PVLLANA AETATIS SS	8 XV
HOMO AB ANNIS LX SUPERIVS ET VII INFERIVS	8 X
MULIER AETATIS SS	
PRO MANCIPIO ARTE INSTRUCTO PRO GENERE	
ET ATATE ET VALITATE ARTIVM INTER EMPTOREM	
VEL VENDITOREM DE PRAETIO PLACERE CONVENIT	
ITAVT QVQVAM PRAETIVM STATVTVM IN MAN	
CIPIVM MINIME EX CEDERE	
DE PRAETIO IVMENTORVM	8 C
EQVVS CVRVLIS	8 XXXV
EQVVS OPTIMVS MILITARIS PRIMAE FORMAE	8 XXXV
MVLADOPTIMA PRIMAE FORMAE	8 XXXV
SVRDO OPTIMVS	8 XX
EQVVA OPTIMA PVLIATA	8 XV
CAMELVS OPTIMVS BACTRIANVS	8 IX
CAMELVS BIGIBBIVS	8 XX
FEMINA BIGIBBIS	8 XII
ARABICVS OPTIMVS	8 XX
DROMADARIVS OPTIMVS	8 XV
ASINVS SAGGALIS ARIVS OPTIMVS	8 VII
ASINVS DOASVARIVS OPTIMVS	8 V
ASINA OPTIMA FETVALIS	8 X
ASINVS OPTIMVS	8 V
TAXIVS ARIVS OPTIMVS FORMAE PRIMAE	8 II
VACCAL FORMAE PRIMAE	8 I
VITRVS OPTIMVS FORMAE PRIMAE	8 CCC
OVES PRIMAE FORMAE	8 C
HIRCVL PRIMAE FORMAE	8 C

Dioklecijanovo graditeljstvo

- ceste
- limesi i utvrde
- palača u Splitu

DIOKLECIJANOVA PALAČA U SPLITU

photo: http://inavukic.files.wordpress.com/2012/04/split-diocletians_palace_air.jpg

DIOKLECIJANOVA PALAČA U SPLITU

http://www.livius.org/a/croatia/split/spalato_model_mnsr.JPG

Druga tetrarhija

- Maksimijan i Dioklecijan su se umirovili 305. g.
- Nastupa nova tetrarhija:

AUGUSTI

KONSTANCIJE I. KLOR

GALERIJE

CEZARI

Flavije Sever

Maksimian Daja (Daza)

Slabljenje tetrarhije

- Konstancije I. Klor umro u Britaniji 306., pa Flavije Sever postaje augustom, a Konstancijev sin Konstantin novim cezarom (iako ga je vojska bila izvikala za augusta):

AUGUSTI

FLAVIJE SEVER

GALERIJE

CEZARI

Konstantin I. (budući car
Konstantin Veliki)

Maksimian Daza (Daza)

Slabljenje tetrarhije

- 306. (ili 307. g.) Maksencije (*Maxentius*) se sam proglasio cezarom i nepobjedivim princepsom (*princeps invictus*)
- 307. g. Maksencije je ubio Flavija Severa i proglasio se augustom

Slabljenje tetrarhije

- 307.-308. g. postoje dvije suprotstavljene vlasti:
 - „secesionistički režim”:
 - augusti: Maksencije, Maksimijan (nekadašnji Dioklecijanov suvladar koji se u stvari nije ni želio umiroviti) i Konstantin I.
 - „legitimna tetrarhija”:
 - august Galerije i cezar Maksimin Daja
 - nije bilo augusta zapadnog dijela države

Konstantin I. (Veliki) (306.-337.)

- sin augusta Konstancija Kloro i Helene
- rodom iz Naisa (*Naissus*)
- služio u Dioklecijanovim odredima
- nakon Dioklecijanove i Maksimijanove abdikacije pridružio se ocu
- vojska ga je nakon očeve smrti aklamirala u Galiji kao augusta (u srpnju 306.)
 - prihvatio naslov cezara koji mu je dopustio Galerije

Konstantin postaje jedini vladar

- 312. g. - bitka kod Milvijskog mosta (*Pons Milvius* / *Mulvius* kod Rima) – obračun s Maksencijem
- zima 313. g. sastanak Konstantina i Licinija u Milanu:
 - kako bi uredili svoje odnose i utvrdili stav prema Maksiminu Daji
 - edikt o slobodi i legalnosti kršćanske i drugih vjera (Milanski edikt)
- Car Konstantin je 313. g. priznao Liciniju vlast nad istočnim dijelom Carstva, ali,
 - Licinije se morao obračunati s Maksiminom Dajom, što je i uspio iste te godine
- obračun između Konstantina i Licinija
 - Licinije, poražen u Trakiji i Bitiniji, predao se Konstantinu
 - Konstantin ga je dao ubiti u Tesalonici 324. g.

Konstantinova administrativna organizacija

- 4 prefektura:
 - *Italia* (s Afrikom)
 - *Illyria*
 - *Gallia* (s Britanijom, Hispanijom i dijelom sjeverozapadne Afrike)
 - *Oriens* (Trakija, azijske provincije i Egipat)
- i dalje 12 Dioklecijanovih dijeceza
- 116 provincija

CAR

praefectus
praetorio

Italia
Gallia
Illyria
Oriens

Vicarius

12 dijeceza

upravitelj
provincije

116 provincija

niže službe

Konstantinova vojna organizacija

CAR

magister militum
(2)

pješaštvo

konjica

dux

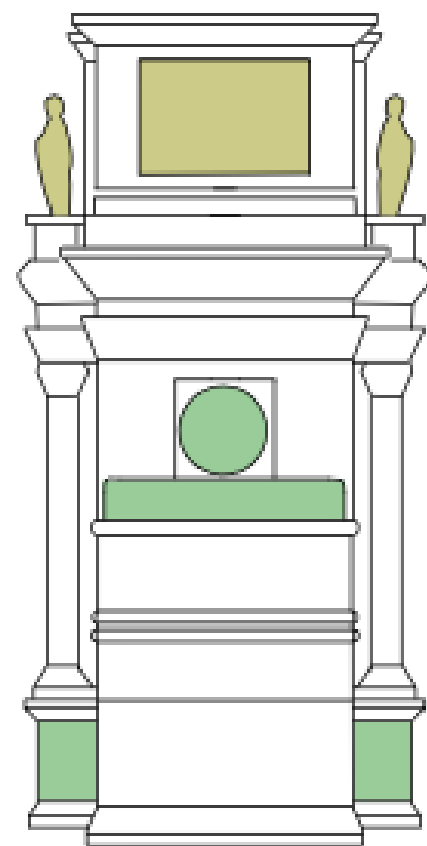
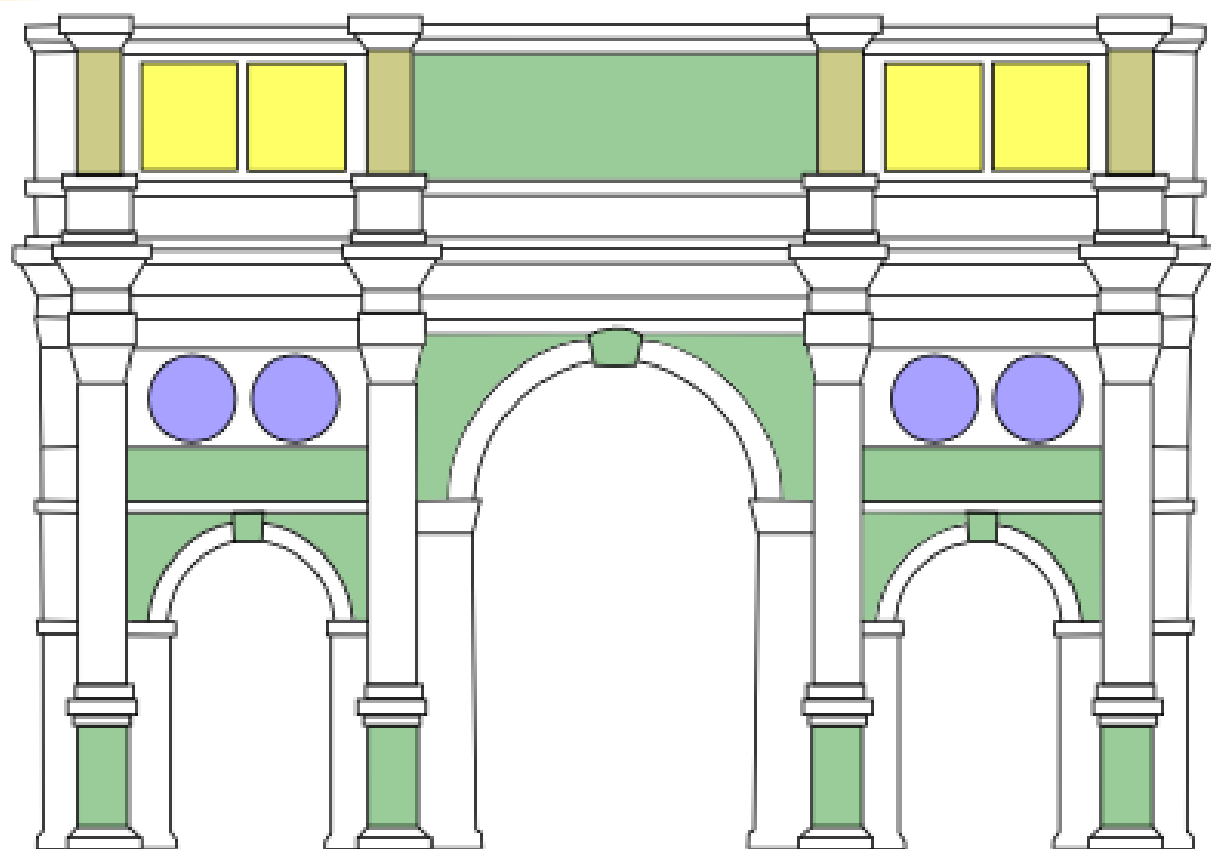
niži časnici

Konstantinov slavoluk (Rim)

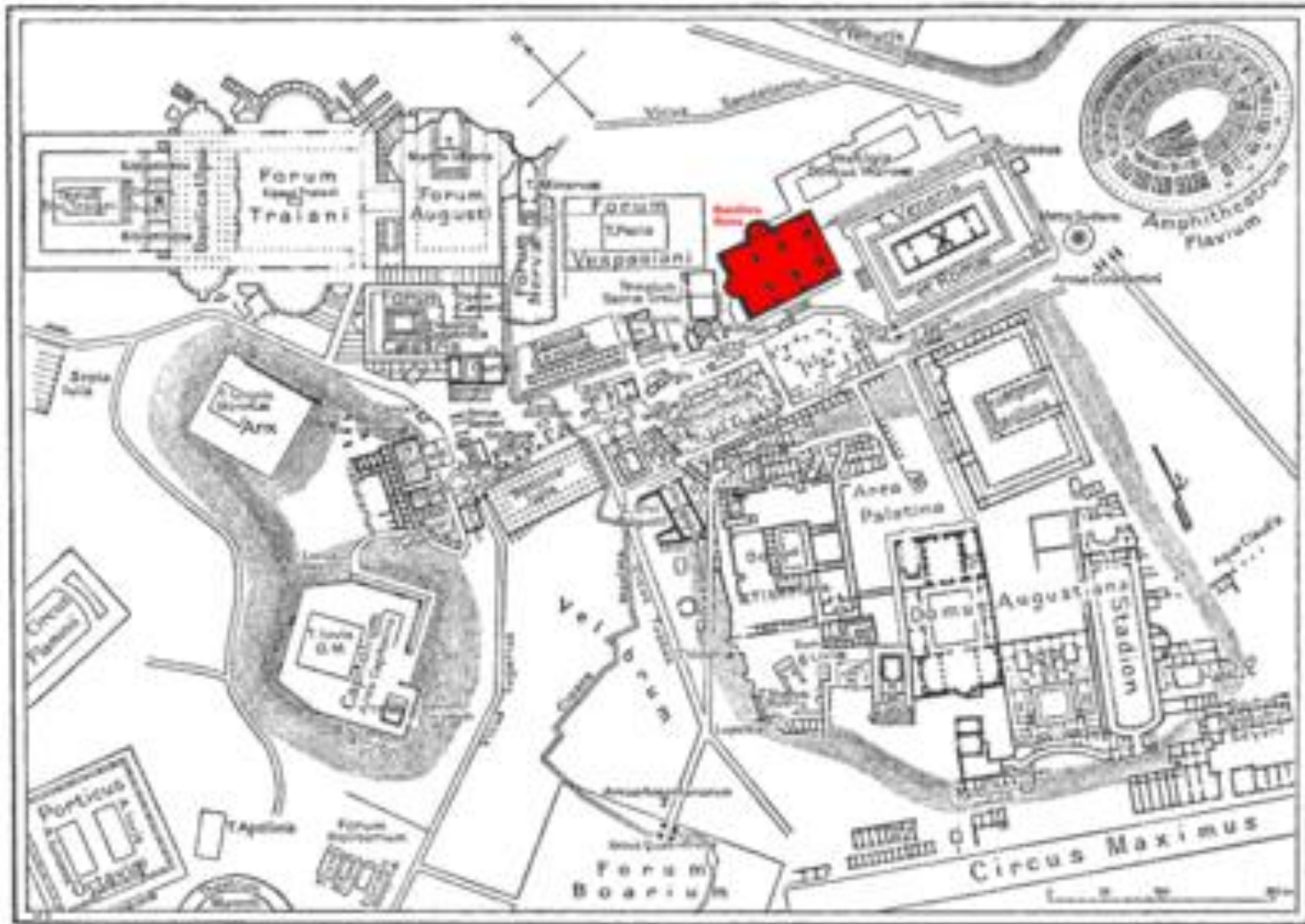
Konstantinov slavoluk (Rim)

- shema elemenata preuzetih iz starijih spomenika:

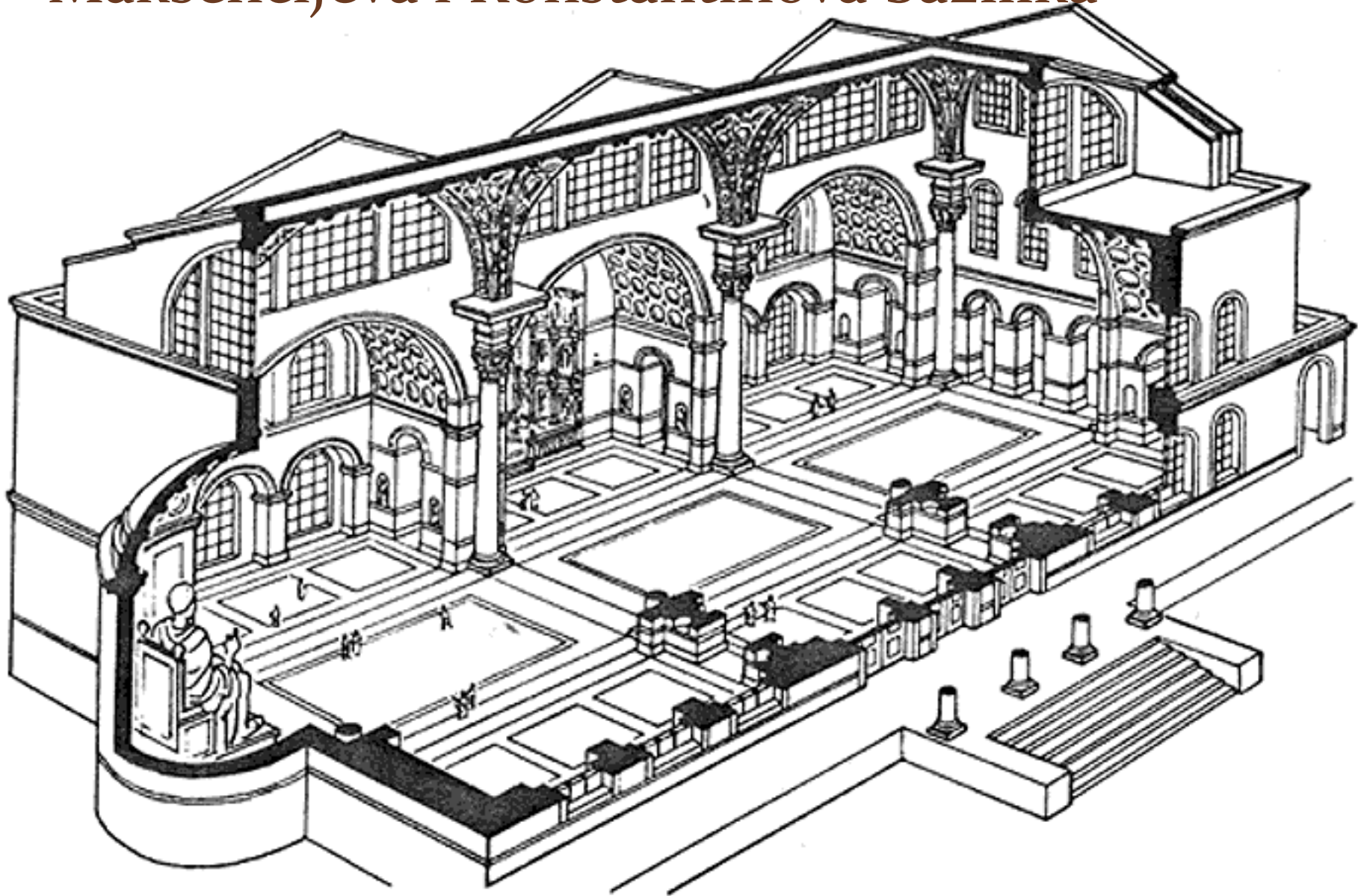

■ Trajan ■ Hadrian ■ Marcus Aurelius ■ Constantine

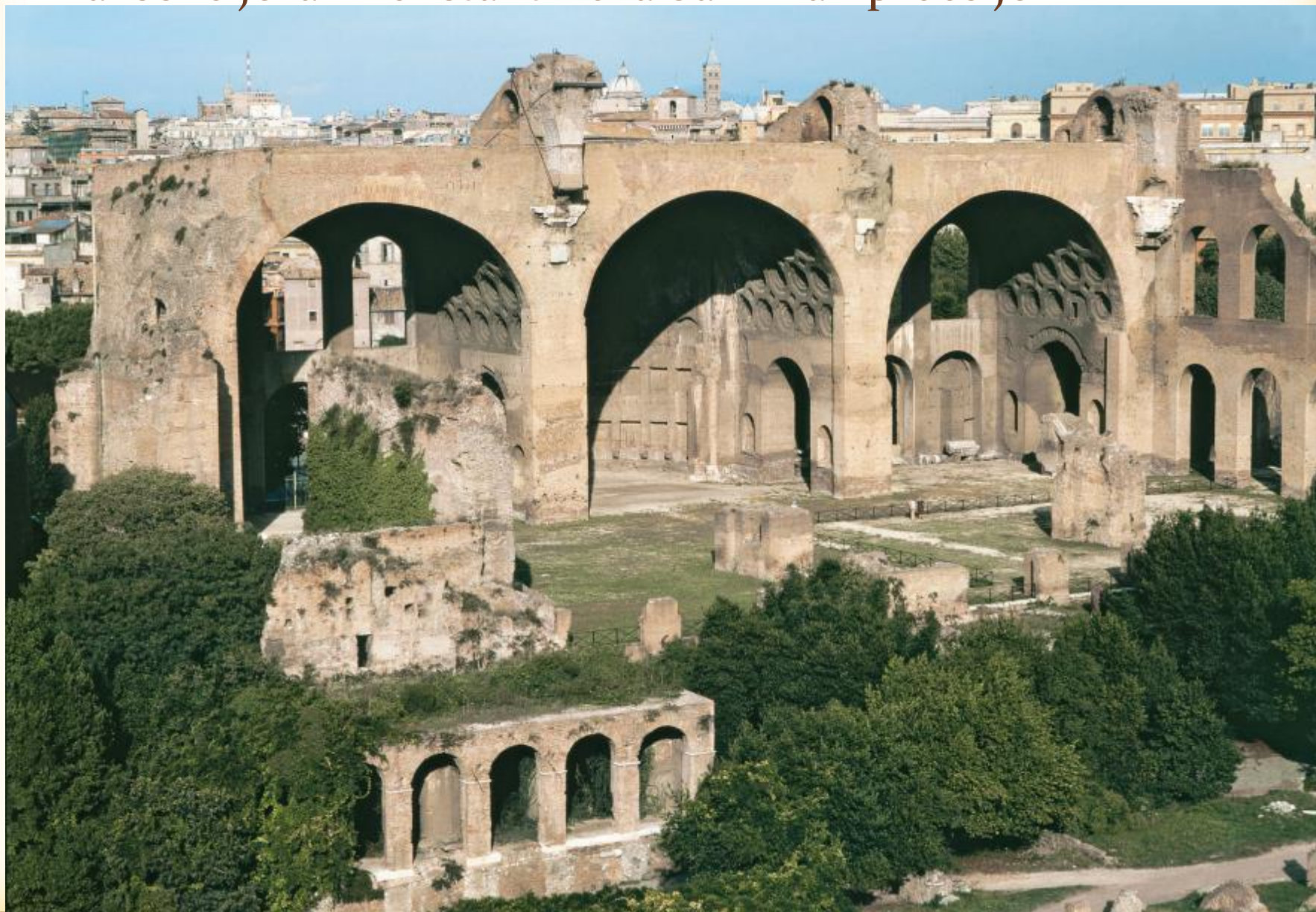
http://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/thumb/6/63/Plan_Rome_-_Basilica_Nova.png/400px-Plan_Rome_-_Basilica_Nova.png

Maksencijeva i Konstantinova bazilika

Maksencijeva i Konstantinova bazilika - pročelje

Maksencijeva i Konstantinova bazilika - apsida

Maksencijeva i Konstantinova bazilika – rekonstrukcija unutrašnjosti

